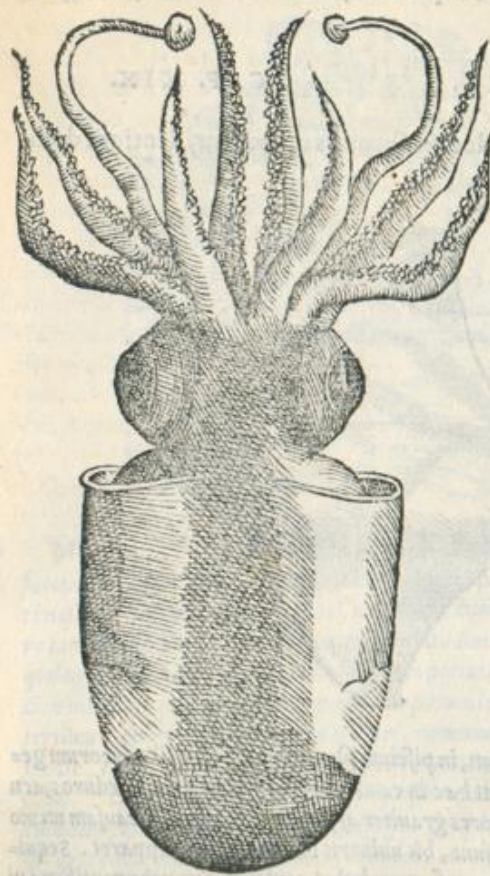

SEPIA.

Polypi mira magnitudo.

Sepiarum facultates.

Nomina.

præstat: mista præterea fossili sali, in oculis existentes ungues eliquat: & antequam uratur frictione dentibus splendorem affert, & illitione ulcera desiccant. Sepiæ ova in cibis sumpta urinam citere Plinius commemorat, renuq; lentorem disijcere. Sepijs nucibus, & allio paratis quidam uescuntur, ut salaciores in uenere prorumpant. Quæ *καπία* Græcis, Sepia item Latinis, & Italis appellatur: Arabibus, Sarathan, & Sariban: Germanis, Blacfish: Hispanis, Siba: Gallis, Seche.

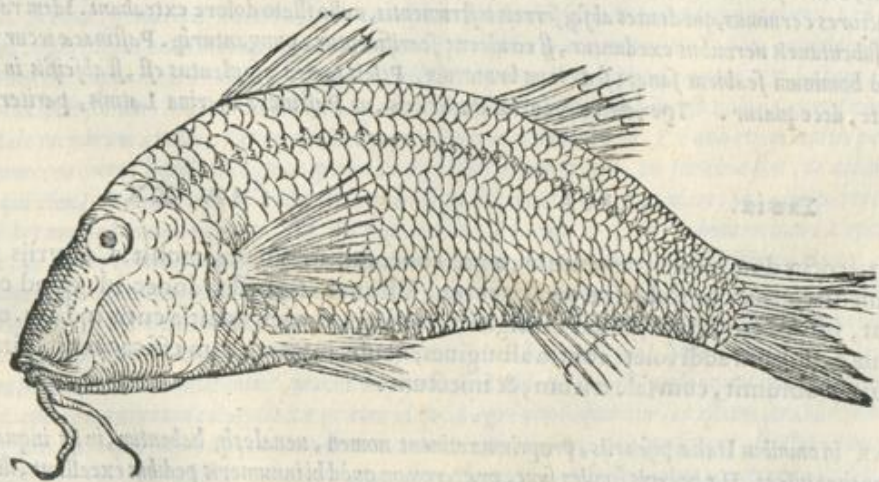
pie ossa aurifabris: facile enim in partem illam fungosam auolorum, cæterarumq; rerum formas imprimas, quæ metallis igne colliquatis expleri solent. Sepiæ suo etiam astu non uacant: ubi enim piscantem sensere effuso atramento, quod pro sanguine his est, infuscata aqua absconduntur. Id quod etiam faciunt aduenientibus uoratoribus piscibus. Pariunt (ut prodidit Plinius lib. IX. cap. LI.) omnibus mensibus, plerumque autem in terreno inter harundines, aut sicubi enata fuerit alga: neque his bimatu longior est uita. Id quod de polypis retulit Aristoteles lib. IX. de historia animalium, cap. XXXVII. Qua in re dixerim, quod si historia, quam tradit Plinius lib. IX. cap. XXX. de illo tam ingenti Polypo, cuius caput Lucullo ostensum fuisse narrat dolij magnitudine amphorarum quindecim capax; atque pedes, quos uix utroque brachio complecti esset, longitudine pedum triginta, uera perhibetur, nullum sequetur absurdum, quin polypi & denis, & bis denis annis uiuere possint. Quod etiam tum sepjis, tum loliginibus cuenire posse non dubitauerim; præsertim cum eodem loco scripserit Plinius, sepjas, loliginesq; eiusdem polypi magnitudine in Hispanico litore undis expulsas esse repertas. Sepiæ atramento tantam uim esse Anaxilaus est auctor, ut eo in lucernis accensis addito, cæteris ablatis luminibus, homines circumstantes Aethiopes uideantur. Sepiæ, polypi, loligines, & cætera id genus mollia difficillimè concoquuntur. quæ ob causam antea cædi uerberibus solent, quàm excoquantur. Quamquam Athenæus Sepias aqua elixas uentriculo utiles existimauerit, dixeritq; eas sanguinem attenuare, atque hæmorrhoidas citere. Ceterum (ut Galeno placet lib. III. de alimentorum facultatibus) duræ sunt carnis, agrè conficiuntur, & sticci crudi plurimum gignunt. Attamen ijs, quibus probè concoquantur, non parum corpori præbent alimenti. Quin & eius testa exusta (ut libro XI. simplicium medicamentorum, idem scriptum reliquit) ad uirilines, lentes, & scabiem usum utilem

Τρυγλα.

MULLVS PISCIS.

CAP. XXI.

MULLORVM assiduo cibo, aciem oculorum hebetari constat. Is marini draconis, aranci, ac scorpionis moribus medetur: si crudus, atque dissecus admoueat.

MULLVS

MULLVS piscis Latinis olim sic dictus, relicta nulli appellatione, hodie Græcorum more Latine etiam Trigla & Italicè triglia nominatur. Huic magnitudo non ampla, color subrufus, ueluti purpureus. Antiquis is magno expetebatur pretio, præcipue ganconibus: cum ex fide dignis constet monumentis, Mullos sepe numero à priuatis etiam hominibus argenti libra singulos uenisse: tanta cum eorum iecore, & capite gratia intercesserat gula. Quamobrem Galenus lib. III. de alimentorum facult. de eo hæc memorie prodidit. Mulli iecur à gulosis mirabilem in modum uoluptatis nomine commendatur. Quidam uerò ipsum ne per se quidem solium edendum censent, sed garelæo, quod uocant, in uase præparato, cum pauillo uini uiscus in eo tantisper disterunt, dum ex uniuersa eius substantia, & præparato liquamine unus, ac similis succus, quantum sensu possis iudicare, factus esse uideatur, in quo intincta nulli carne uescuntur. At mihi profecto nequaquam tanta suauitatis uisum est, ut cum honorem mereatur, neque tam insignem corpori utilitatem conferre, uti nec ipsum caput: quanquam hoc quoque laudant gancones, ac secundas post iecur ferre prædicant. Cæterum intelligere nequeo, cur permulti grandissimos mullos emptitent, cum nec adeo suauis sint carne, ut minores: nec concoctu facili, ut quæ dura admodum est. Itaque cum aliquando quendam ingenti pecunia prægrandes mullos euentem interrogarem, cuius rei gratia illos tantopere expeteret, respondit se primum propter hepar illos tanti emisse: tum autem & propter caput. Idem loco citato, circa capitis initium ita scribit. Mullus omnium ferè aliorum durissimam habet carnem, impendioque friabilem: quod perinde, ac si dicas, nihil in eo esse lentoris, neque pinguedinis. Eaque ex parte cunctis alijs præstantius nutrit, dummodo probe concoquatur. hæcenus Galenus. Mulli, auctore Plinio, ter anno foetificant: tantaque ijs ingluuies, ut etiam hominum cadaueribus uescantur. Si cæteris in cibis præstant, qui inferiori labro, utrinque barbati habentur. Romani Neapolitanis, & Venetis longè præstant. Vinum, inquit Athenæus, in quo nullus uiuus immergitur, haustum, uenerem uiris mirum in modum inhibet: scemini uerò conceptum. Mulli, quod barbati sint, Venetis uulgo dicuntur Barboni, non autem Spari, ut alias diximus incertis, & infidis piscatorum nominibus falsi. Piscis τριγλα Græcis, Mullus Latinis uocatur: Italus, Triglia, & Barbone: Hispanis, Salmoneta.

Mulli confideratio.

Mulli facultas ex Gal.

Nomina.

Ἰπποπόταμος. HIPPOPOTAMVS.

CAP. XXII.

HIPPOPOTAMI testes exiccati, ac triti, contra serpentium morsus bibuntur.

HIPPOPOTAMVS est (ut Plinius narrat lib. VIII. cap. XXV. et XXVI. belua, quæ in Nilo editur) crocodilo altitudine maior: unguis bifidis, quales bubus: dorso equi, & iuba, & hinnitu: rostro resimo, cauda torta, & dentibus aprorum aduncis, sed minus noxijs: tergoris adscuta, galeaque impenetrabilis, præterquam si humore maudeat. At Aristoteles lib. II. de historia animalium, cap. VII. huic beluæ dentes exertos reddidit, non apri: sed caudam quidem apri eam habere prodidit, magnitudinem asini, hinnitum equi, & tergoris crassitudinem tantam, ut ex eo uenabula fiant: quin & interiora omnia equo, & asino similia. Segetes hoc animal astu magno depascitur destinatione ante determinatas in diem: nempe ex agro ferentibus uestigijs, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Primus eum uiuum, & quinque crocodilos, Romæ adilitatis suæ ludis M. Scaurus temporario curipo ostendit. Hippopotamus in quadam medendi parte etiam magister existit. Assidua namque satietate obesus exit in litus, recentes harundinum caenas per speculatus, atque ubi acutissimum uidet stipitem, imprimens corpus uenam quandam in crure uulnerat: atque ita profluuio sanguinis morbidum alias corpus exonerat, & plagam limo rursus obducit. Huius corij cinis cum aqua illitus panos sanat. Adeps frigidas febres: item simus suffitit. Dentes e parte læua dolores dentium, scarificatis gingiuis. Pellis eius e sinistra parte frontis in inguina adalligata, uenerem inhibet. Eiusdem cinis alopecias explet. Testiculi drachma ex aqua contra serpentes bibitur. Belua, quæ ἰπποπόταμος Græcis, Hippopotamus item Latinis, & fluuiatilis equus appellatur: Italus, Hippopotamo.

Hippopotami historia.

Hippopotami uires.

Nomina.

Κάσσιος. FIBER.

CAP. XXIII.

FIBER ancipitis uitæ animal, plerunque cum piscibus, & cancris ex aqua uictum capessit. Huius testes serpentium uenenis aduersantur, sternutamenta mouent, & in uniuersum uarios obtinent usus. Siquidem menses, ac partus ciunt, duabus drachmis cum pulegio poti: partus, secundasque eijs ciunt: contra inflationes, tormina, singultus, uenena, ixiamaque ex aceto bibuntur: lethargicos, & utcunque ueterno obdormiscentes excitant infusi: cum aceto autem, & rosaceo olfactu, & odoris suffitu, idem faciunt: poti & illiti profunt tremulis, conuulsis, & omnibus neruorum uitijs. In summa calfactoriam uim habent. Eligi debent testes, qui ex uno ortu connexi sunt (fieri enim non potest, ut gemini folliculi in una membrana coniuncti reperiantur) liquore intus ueluti ceroso, odore graui, & uirus redolente, gustu acri, mordente, ac friabili, naturalibus tunicis circumdato. Quæ fraude aliqui corrumpunt, conijcientes in follem gummi, aut ammoniacum cum sanguine, & castorio subactum, & ita exiccantes. Vanum est, quod traditur, testes ab ipsis euelli, & à sese abijci, cum uenatu urgentur: siquidem tangi nequeunt, ita, ut in sue, substricti. Operæ autem pretium est, diuisa pelle melleum liquorem cum euestiente tunica assumere, & siccatum potui dare.

Fibri confide-
ratio.

QVEMADMODVM in superiore spectatur Germania, ubicunque Rhenus influit: quin & in Austria, atque Pannonia, ubi Danubius, in alijsq; finitimis prouincijs, ubi Drauus, & Sauus discurrunt, Fiber sanè, quem Græci καστορα appellat, animal est (ut Dioscorides inquit) quod ex amphibio habetur genere: quippe quod & terris, & aquis uitam ducat: ibi nanq; uidetur modò in fluminibus natære, modò in litore uagari, modò in propinquis hyluis spatari. Fiber lutæ ferè faciem refert, maior tamen. Pedes huic sunt posteriores anserinis similes; anteriores uerò ut tassus habet. Cauda est illi glabra, lata, piscium ferè modò squamosa. Estur hæc, quòd gustatu piscium carnes planè sapient. Ijs etiam diebus, quibus nobis carne interdictum est à lege. In cæteris deniq; corporis partibus parum, aut ferè nihil à lutæ disidet. Quo factum est, ut crediderint medicorum nonnulli easdem lutæ testibus inesse uires, quæ fibrorum testiculis insunt. Dentes Fibris anteriores ferocissimi, atq; acutissimi sunt, quibus arborum ramos, ut ferro, cædit, quos postea miro coaptat artificio, sibiq; domum construit pluribus tabulatis in riparum cauis, ubi iuxta flumina desolat. Animal est horrendi morsus: nam hominis parte comprehensa, non ante, quam fracta concrepauerint ossa, morsu sibi testes dentibus amputare, cum uenatu uigentur, ob hoc se peti gnari. Quandoquidem id nunquam in his comperitum sit, qui nostra ætate capiuntur. Plinius huius facti anceps id affirmat lib. viii. cap. xxx. quod tamen postea negauit lib. xxxii. cap. iiii. Ceterum diligenter animaduertere oportet, ne ab impostoribus adulterati Fibrorum testes emantur: nanq; pauci admodum habentur ex ijs, qui uenales Venetias importantur, qui quidem adulterio careant. Cuius manifesto est indicio nimia eorum magnitudo, cum legitimi parui admodum sint. Quinetiam præstantie indicium præbet conclusus liquor in recentibus mellis instar, in diutius uerò asseruatis, ceræ modo concretus. Adulterantur contritis eiusdem animalis renibus, farctis inde testium folliculis. At mihi quidè sepius contingit & uidere, & habere ex Austria, Stiria, & Carniola Fibræ testes, qui omni prorsus adulterio uacant: quos magnitudine, colore, odore, gustu, atq; etiam uiribus longè ab ijs dissimiles esse comperimus, quibus officinarum uirtus uulgus. Plinius libro xxxii. cap. iiii. eos Castoris testes efficacissimos putat, qui à Ponto afferuntur. Cui tamen refragatur Strabo lib. iiii. suæ Geographiæ his uerbis. Producit Capreas Hispania, equosq; hylustres affatim. Quibusdam in locis lacus incrementa suscipiunt. Cygni, & eius generis aues plurimæ: similiter & otides aues. Fluuij quidem ferunt Castoras: sed Castoreum non eam, quam Ponticum, habet uim. Pontico enim proprium est, ut uenenosum sit, ut in alijs permulctis. hæc Strabo. Ex quibus facillè constat plurima in Ponto uenenosa nasci. Id quod etiam in Bucolicis testatur Virgilius his uerbis.

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipsè dedit Mæris: nascuntur plurima Ponto.
Hinc uerò fit, ut nesciam ego, cur iusserit Damocrates castorium Ponticum addi in Mithridatis antidotum, cum tamen Andromacho in theriaces compositione eligantur testes illi, quos castor Istrius, hoc est, ad Danubium uiuens, protulit. Horum meminit Galenus libro xi. simplicium medicamentorum, sic inquit. Testiculos castoris nuncupant Castorium, medicamentum & celebre, & multi usus, adeò ut Archigenes de Castorij usu totum conscripserit librum. Atque ille sanè particulares eius facultates exposuit, nos uerò uelut in alijs medicamentis fecimus, ita & in hoc quoque generalem modò facultatem dicemus: ad quam si quis respiciat, ipse per se particulares inuenire poterit. Itaque quòd excalfaciat manifestum est. nam si uoles ipsum ad unguem leuigatum oleo maceratum parti euapiam illinire, & infricare, euidenter illam incallescere percipies. Porro calfacientia omnia, ubi contactæ substantiæ quippiam digerunt, continuo etiam illam desiccant; nisi si quid natura fuerit humidum, seu oleum & aqua, atque aduentitiã qualitatem calidam, non facultatem assumpsit: sicut certe hæc ipsa igni, & soli æstiuo admodum. Itaque cum Castorij consistentia quoque sit sicca, & calfaciendi potentiam habeat adiunctam, meritò desiccet. Atque hoc illi cum multis alijs medicamentis commune existit. Porro quoniam impensè subtilium est partium; ob id plus

Castorei uires ex Gal.

o. h. e. v.

2

plus ualet, quam alia, quæ similiter ut ipsum & calfaciant, & desiccant. Nam quæ tenuium sunt partium medicamenta, ijs quæ sunt crassarum, plus sunt efficacia, etiamsi parem sortita fuerint facultatem, nimirum quia penetrant, & in altum subeant admotorum corporum, potissimum si ea densa fuerint, uelut neruacea. Palam igitur talia ob causam positam magnifice iuuantur à castorio. Ceterum falluntur medicorum plerique in usu Castorij, cum id modò considerant, partem quampiam aut tremere, aut conuelli, aut sensu motiue priuatam, aut ægrè sentire: haud scientes id genus symptomata ad dissimiles sequi corporis affectus. At tu ab Hippocrate doctus, ex plenitudine pariter, & inanitione conuulsionem fieri, ubi quidem quæ in neruis continentur præter naturam, euacuare consilium est, ibi & bibendum exhibe, & foris cuti castorium impone. Vbi uerò ex siccitate nimia obuenerit conuulsio, scito hoc medicamen illic esse aduersissimum. Ad eundem modum, ijs qui præ plenitudine tremunt, utilissimum: aduersissimum uerò ijs, quibus huiusmodi affectus accidit ab inanitione. Ad portionem modò dictorum affectuum, ubi singultus euenerit stomachi, perscrutato prius, inuenioq; illius affectu, ac discreto, si quidè à plenitudine ipsum ægroti perpetiantur, ad castorij usum accedito. Sin autem à siccitate, & euacuatione, aut acrium humorum morso prouenerit, medicamen hoc fugito. Sanè si odori, gustuq; aduertat animum, suspicaberis humano corpori aduersissimam habere substantiam: tamen si in natura nihil efficere comperiat eorum, quæ talia facere assolent. Siquidem alia stomachum uitiant, alia uentrem, alia caput, alia aliam quamuis partem lædunt. At hoc medicamen siue corpori humido applices resiccationem poscenti, siue frigido excalfactionem, siue humido simul frigidoq; excalfactionem pariter & resiccationem requirenti, magnam utiq; ostendit utilitatem: nec ullam parti cuiquam noxam imprimit, potissimum si febris uacet, aut non admodum calidam perpetiatur homo febrem, sed ut sic dicam tepidam, qualis accidit in cataphoris maxime, & lethargis. Ac multis sanè Castorium exhibuimus unà cum pipere albo, utrunq; mensura cochlearij ex meli-
 20 erato bibendum præbentes: nec quisquam ullam sensit noxam. Sed & mensibus retentis, ubi per uenam, quæ in talo est, modicè euacuassent, oblato castorio unà cum pulegio, aut calamintha, semper medicamen hoc expertus sum purgationem eiere, absque ut foeminam læderet. Præterea locos morantes eiecit. eaq; omnia ex meli-
 30 erato potum efficit. At quibus ita uenter flatu distenditur, ut ægrè curationem admittat, aut torminibus uexatur, atq; singultu, idq; ob frigidos, uiscososq; humores, aut crassos, flatulentosq; spiritus, eos ex oxycrato potum adiuuat. Quæ porro inuat in corpus intro sumptum, ijs prodest quoq; cuti impositum cum siconio, aut ueteri oleo. Quæ uerò ampliori caliditate indigent, ijs etiam per sese infricari debet. Iuuat etiam, si quis suffitum eius in prunis impositi in spiratione hauriat, maxime humidis, & frigidis affectus in pulmone, aut cerebro consistentes. Attamen lethargicos, & cataphoricos affectus, qui quidem adiunctam habent febrem, præstat non dictorum oleorum quopiam macerantes curare; sed potius ex rosacco capiti, colloq; imponere. hætenus de castoreo Galenus. Ceterum, ut Plinius est auctor libro
 30 XXXII. cap. III. Castoreum sumptum comitialibus auxiliatur. Medetur & dentibus ex oleo in aurem infusum, à cuius parte doleant. Aurium doloribus melius, si cum meconio infundatur. Urina quoq; Fibri resistit uenenis, & ob id in antidota additur. Afferuatur autem optime in sua uesica, ut aliqui existimant. Animal, quod κασταρ Græcè, Fiber Latine dicitur: Arabicè, Inchiam alginde beduster, Giendedestar, seu Giendibidestar: Italicè, Castoreo: Germanicè, Byber: Hispanicè, Biuaro, & Biuerio: Gallicè, Bieure.

† Cum in impressis hoc loco legatur πωτί ζαν, id est, potui dare: tamen in codice manu scripto, in quem Oribasius (ut aliàs diximus) Dioscoridis uerba retulit, legitur ἀποτίθεσθαι, id est, reponere. Quæ lectio ideo uerior esse uidetur, quòd castorium (teste Dioscoride) non solum potui detur; sed etiam infundatur, & suffiatur.

Γαλι καστορίδιος. MUSTELA VULGARIS. CAP. XXIII.

40 MUSTELA, quæ in domibus nostris oberrat, ambusta exenteratur, & inueterata sale, in umbra siccat. Ea binis drachmis cum uino pota, aduersus omnia serpentium uenena præsentaneo est remedio: toxico, simili sumpta modo, resistit. Eius ventriculus coriandro farctus, inueteratusque, percussis à serpente, & comitialibus potu auxiliatur. Cremata in fictili podagricis confert, cinere ex aceto illito. Sanguine peruncta strumæ iuuantur: comitialibus etiam prodest.

50 MUSTELA uulgaris notitie in Italia, animal est miræ sagacitatis, & quanquam corpore paruum; animo tamen inuictò constat, atq; feroci. Mustelarum duo genera esse auctor est Plinius lib. XXI. cap. IIII. Alterum syluestre, quod in agris, & uepribus uitam agit. Alterum domesticum, quod in domibus nostris oberrat. Vtræque adeò cupide catulos suos diligunt, ut eos hinc aliò transferant, uerentes ne sibi ij surripiantur. Quo factum est, quemadmodum mentoriæ prodidit Aristoteles lib. III. de generatione animalium, cap. VI. ut cum uidissent quidam, Mustelas catulos

Castorei uires ex Plin.
 Nomina.
 Mustelæ consideratio.
 Vana quorundam opinio.

catulos suos, quos paruos admodum parit, ore susceptos transferre, falsò opinati sunt, eas ore parere. Quorum opinio-
 nionibus adstipulatur Ouidius: cui tamen uenia danda est, cum pœtis quælibet audendi amplissima sit potestas. Non
 est similiter in eo audiendus Christophorus Encelius, uir alioquin eruditus, quòd lib. III. cap. LIIII. de fossilium na-
 tura, uulgi fortasse sententiæ addictus magis, quàm Aristotelis & aliorum probatissimorum auctorum, sepias, loligi-
 nes, locustas, & squillas ore coire ac parere, ridenda historia scriptum reliquerit. qui præterea coruos & syluestres
 gallinas ore concipere magno errore tradidit. Caterum in mustelarium genere recensentur quæ MARTES ap-
 pellantur, quarum due in Italia habentur species. Vna nanq; pilo uestitur fuluo nigricante, excepta gutturis parte,
 quæ albicat. hanc nos uulgò dicimus Faina. Hoc animal oderunt rura, quòd sepe domos illorum ingrediatur, ubi nõ
 modò gallinas, quas inuenit, iugulat, sanguine plerunq; exucto; sed etiam oua exhaurit & exorbet. quin & in turres
 ascendit, atq; inibi columbas (modò eas comprehendere possit) earumq; pullos enecat. Altera syluas incolit, raroq;
 illas deserit. hæc propriè Mars uocatur. Differt ab illa, quòd corpore consistet aliquantulum longiore, gutture sit
 luteo, & pilo contegatur clariore, tactuq; molliore. ut uel his nominibus eius generis pelles magnatibus expetantur
 ad hyemales uestes suffulciendas. Sunt qui putent, postremam hanc duorum esse generum: alterum quidem, quod in
 fageis, quernis, iligneisq; syluis uersatur: alterum uerò, quod in piceis & abiegnis tantum oberrat, pulchrius nimi-
 rum aspectu. Mustelarum quoq; generi adscribitur quod Germani ZOBELLAM, nos uerò Zibellinum uoca-
 mus. Hæc corporis tum forma, tum magnitudine parum differt à marte, quanuis paulò minor sit. Totum corpus ha-
 bet pilis fuluis uestitum, præterquam guttur, quod ex albo nigricat. Zobellis referta est Moscouia, & Lituania, atq;
 que etiam ips abundant finitimæ aliæ regiones, à quibus eorum pelles ad nos conuehantur. Veneunt magno pretio in
 locis etiam, ubi capiuntur. quo fit, ut uenatores quandoq; ditissimi fiant. Porro & VIVERRA inter mustelas an-
 numeratur. Ea autem animal est sciuri magnitudine, pilo subluteo, audax admodum, & animantibus ferè cunctis ini-
 micum, præsertim cuniculis, quos sepe gregatim suis ex antris pellit. Oblectatur sanguine mirum in modum, adeò ut
 sanguine potius, quàm carnibus uictitet. Inueniuntur præterea (ut audio) in Germania, Polonia, & uicinis locis alia
 Mustelarum genera: quæ quoniam hætenus ipse non uidi, neque explorata sunt mihi, ideo quid de ijs scribam, non ha-
 beo. Verum quòd nunc in Bohæmia uitam agam, equidem futurum spero fauore atq; auxilio Sereniss. Ferdinandi Ar-
 chiducis Austriæ Principis, & domini mihi colendissimi, ut non solum mihi liceat tractu temporis hæc & alia anima-
 lia uidere & cognoscere, quæ in hac boreali plaga proueniunt; sed & multa rara consequi, quæ ad rem tum herba-
 riam, tum metallicam spectabunt. Mustelæ serpentes acriter persequuntur, dimicantq; denorata prius ruta. Basi-
 lisco mustelæ uirus exitio esse auctor est Plinius libro VIII. cap. XXI. adeò naturæ nihil placuit esse sine pari. Inij-
 ciunt enim eas cauernis facile cognitis, sola tabe. Necant illi simul odore, moriunturq; & naturæ pugnam consi-
 ciunt. Mustelæ etiam oculis punctu erutis aiunt uisum reuerti, eademq; quæ in lacertis, & annulis faciunt: Muste-
 læ cuiuslibet finus moschum nonnihil respit. Is melle exceptus, addita lupinorum aut fœni græci farina, strumas, & nu-
 beculas. quinetiam idem lentigines, & alia huiusmodi cutis uitia emaculare perhibent, si cum melle, & uitis albæ ra-
 dicis, aut ari farina illinatur. Nec desunt, qui putent Mustelarum pulmonem ad omnes pulmonis morbos efficacem
 esse. Mustelarum combustarum cinis aqua subactus illitu capitis dolores mulcet: oculis uerò iniectus suffusiones emen-
 dat. Hoc animal Γαλι Græcis dicitur: Latinis, Mustela: Italis, Donnola.

Martes, & earum histor.

Zobellæ historia.

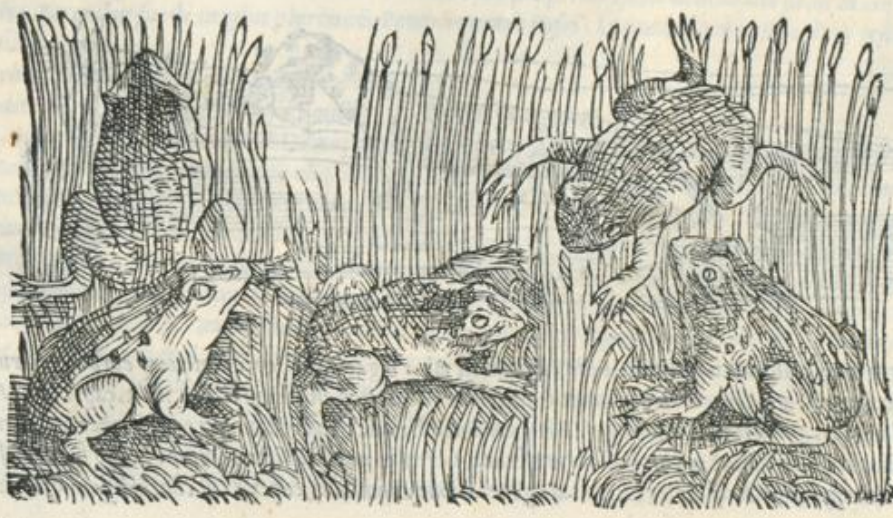
Viuerra.

Mustelæ natura, & uis.

Nomina.

Βάτραχοι. RANAÆ. CAP. XXV.

CONTRA omnium serpentium venena pro antidoto sunt Ranae, si ex sale & oleo decoctæ edan-
 tur, iusq; earum itidem forbeatur: contra inueteratos tendinum rigores pollut. Illitus earum cin-
 nis, profluentis sanguinis impetus sistit: explendis alopeciarum inanitatibus ex liquida pice illinitur.
 Viridium ranarum cruor auulso genis pilos renasci prohibet, in uestigia euulsoform instillatus. de-
 coctæ in aceto, & aqua, dentium dolores collutione leniunt.

RANAÆ

RANAE Italis, praeferuntque; Insubriae populis frequentissimae. Genere sane differunt, quemadmodum magnitudine, colore, ac natura. Aliae namque ex putredine gignuntur aestiuis imbribus pulvere madefacto, quibus sic ortis brevis est vita, nullusque earum usus. Aliae uero rite, & secundum naturae ordinem, proueniunt in mari, fluuijs, paludibus, ac lacubus. Sunt & terrestres, quae in frutetis, & rubetis plerumque uicitant, ob idque Rubetae Latinis dicuntur. Nec desunt in hoc genere, quae etiam Calamitae dicuntur, quod in arundinetis uitam agant. Verum utraeque & uenenatae, & lethales habentur. Ceterum ille in fluuijs, paludibus, & lacubus uersantur, & degunt, quarum nobis in cibis inualuit usus, colore uiridi, aut subrutilo, cinere oue. tamen si & inibi quandoque ex his cernuntur, quae non tuto edi possunt: utpote quae a rubetis non multum pernicie distent. Pariunt Ranae, ut Plinius tradit lib. IX. cap. LI. & experientia quotidie comprobari potest, minimas carnes, nigras, quas gyrimos uocant, oculis tantum, & cauda insignes: mox pedes figurantur, cauda findente se in posteriores. Mirumque semestri uita resoluuntur in limum nullo cernente, & rursus uernis aquis renascuntur, quae fuere natae, perinde occulta ratione, cum omnibus annis id eneciat. haec Plinius. Cui tamen sententiae prorsus refragatur experientia: quippe quod in paludibus maritimis, quae glaciem nunquam hyeme contrahunt, quocumque anni tempore ranas conspiceri liceat. Quapropter dicendum fuerit, Plinium eas tantum quotannis in limum resolui existimasse, quae ex ipsius aquae, & terrae putredine gignuntur. Βάτραχος sic Graecis, Ranae Latine uocantur: Arabice, Difaaba, seu Dafa: Italicis, Rane: Germanice, Frosch: Hispanicis, Ranas: Gallicis, Granoille, & Raine.

Ranarum consideratio.

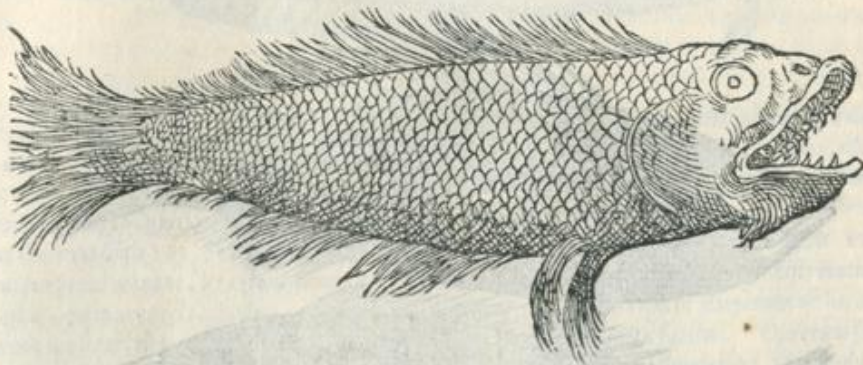
Ranarum partus.

Nomina.

Ἀλουρος. SILVRVS.

CAP. XXVI.

SILVRVS recens in cibo nutrit, & facilem praebet aluum: sale uero conditus, minimum suppeditat alimentum. arteriam expurgat, & uocem expedit. Illita saliti caro, aculeos, & infixam corpori spicula extrahit. Muria eius incipientibus dysenterijs prodest, si in defidentium fetus adijciatur: fluxiones siquidem ad summa cutis elicit. ischiadicis infusa medetur.

EXISTIMAT Paulus Iouius in libello de Romanis piscibus, Silurum eum esse piscem, quem uulgus Sturionem appellat. Veruntamen si Aristoteli, & Plinio est adhibenda fides, liquidò constabit, aliud piscis genus esse Silurum, aliud Sturionem. Namque Aristoteles Siluro dentes assignat adeò firmos, atque acutos, ut ijs hamos etiam ferreos frangere ualeat. Plinius item lib. IX. cap. XV. tradidit, Silurum ubicumque sit, grassari, omneque animal appetere: idcirco innatantes equos saepe demergere, praecipue in Rheno Germaniae amne prope Lisboum, & in Danubio. At Sturiones etsi praegrandes sint, edentuli penitus habentur. Ad haec Silurus Aristoteli, & Plinio fluuiatilis semper describitur piscis, cum tamen Sturio frequentius in mari, quam in fluminibus reperiatur. Quo factum est, ut facile deductus sim in sententiam clarissimi Manardi Ferrariensis: quippe quod pro certo crediderim, Silurum Italis haudquam esse cognitum. Quandoquidem inibi in fluminibus, quanquam ingentibus, nunquam (quod sciam) Silurus fuerit repertus. Pannoni Danubij accolae Silurum uulgari sermone uocant Acchia: Rheni uero litora inhabitantes Germanica lingua Bolich appellant: siquidem is maxime grassatur, morsuque petit omne animal, quod sibi obuiam fit. Is effigie gobium refert capite magno, ore amplo, & dentibus ferocissimis. Hac in sententia me quoque Plinius confirmat: is enim Silurum & in Rheno, & in Danubio nasci auctor est. Piscis, qui ἄλουρος Graecis, Silurus Latinis appellatur: Arabibus, Harbe: Italis, Siluro: Germanis, Bolich, & Balich.

Pauli Iouij opinio improbata.

Nomina.

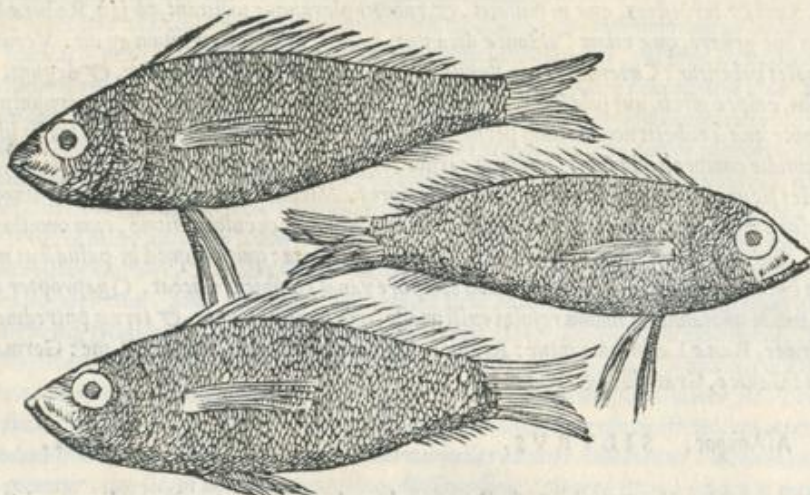
Σμαρίδες. SMARIDES.

CAP. XXVII.

SMARIDIS piscis saliti caput exustum, excrecentes ulcerum bras, puluillosque reprimi: nomas cohibet: thymos, clauosque absumit. Caro non secus atque balsamentum prodest a scorpiione percussis, aut a cane demorsis.

Μαρίδες

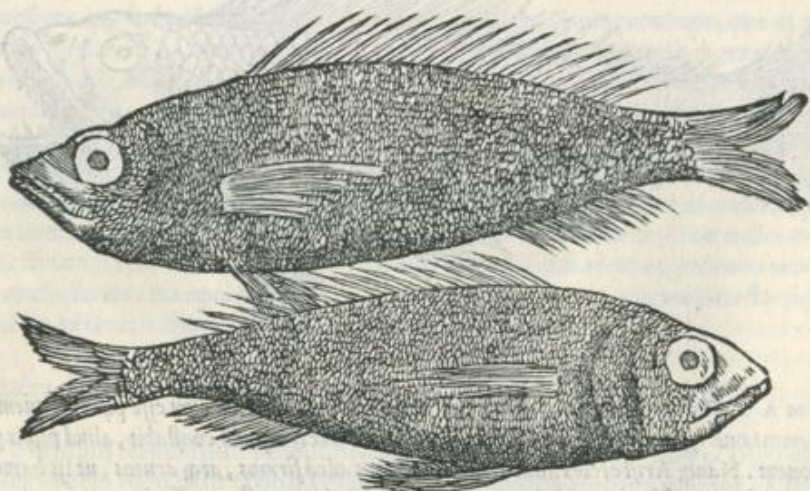
SMARIDES.

Mauides. MAENAE.

CAP. XXVIII.

MAENARVM ex capitibus cinis, si illinatur, callosas fedis rimas abolet. Eius etiam garum oris putrilagines collutione sedat.

Smaridis con-
fideratio.Mænz.
Nomina.

ET SI studij, ac diligentie plurimum impenderit, ut quoniam piscis sit Smaris, certior fierem; nunquam tamen apud Aristotelem, nec Plinium, nec denique ueterum quonquam aliquid certi nactus sum, ita ut planè Smaridem cognoscere, ac describere possem. Illud tantum inueni, ijs Smaridem esse pisciculum, mænis facie similem. Ex quo facile adductus sum, ut eos non longè aberrare putauerim, qui Smarides eos pisciculos dixerit, quos uulgò Veneni appellant Girolì: nanque hi præter id quod corpore minores sunt, mænas notis omnibus representant. Ceterum cum Mænae, quæ uulgò Menole dicuntur, sint uulgaris notitiæ, non est, cur plura de eis differam. Σμαρίδες ita Græcis, ut etiam Latinis Smarides nominantur: Arabibus, Absamaris: Italis, Smaridi. Quæ uerò Græcè μαυίδες, Latine Mænæ dicuntur: Italicè, Menole: Hispanicè, Pandelhas.

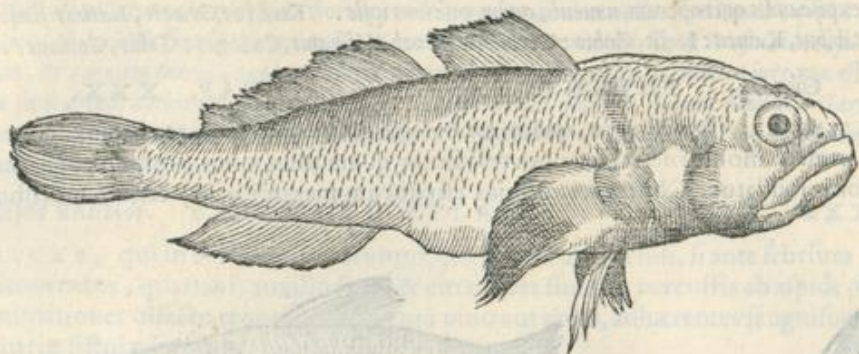
Κοβίος. GOBIVS.

CAP. XXIX.

GOBIVS recens in suillum ventrem coniectus, si confuta rima in duodecim aquæ sextarijs, donec duo superfint, decoquatur, excolatus & sub diuo refrigeratus potui detur, alius sine molestia deijcitur. Illitus contra serpentium, canumque morsus auxilio est.

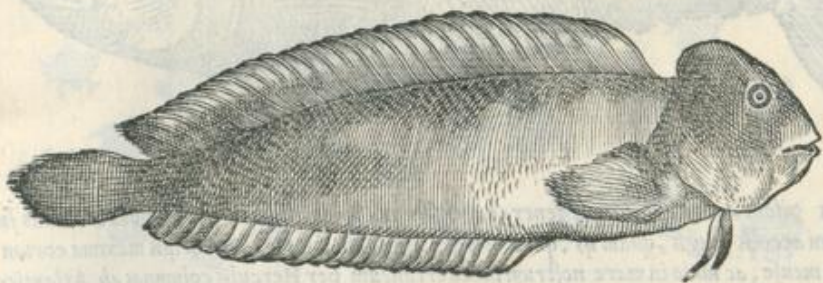
GOBI

GOBIVS.

10

GOBII ALIVD GENVS, OVER PAGANELLO,

20

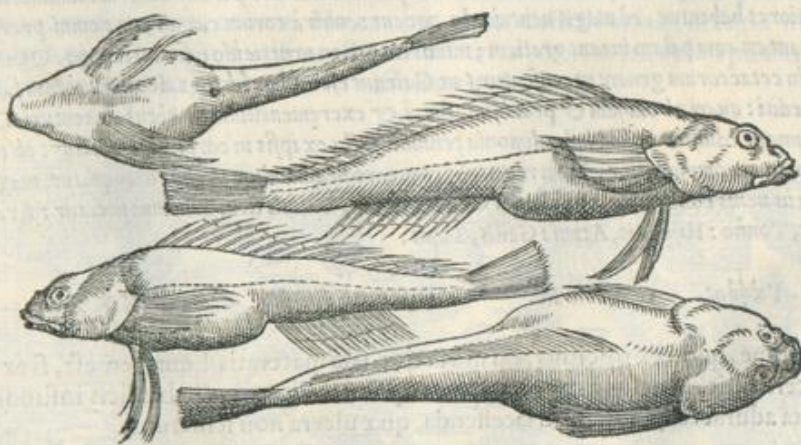
30 **GOBII** in Venetis ichthyopolijs frequentissimi conspiciuntur, quod inibi in finitimis lacunis mirum in modum foetificent, ac numerosi proueniunt. Quare non immerito prodidit Aristoteles in marinis litoribus, ubi in profundum non labatur aqua, summa cum uoluptate morari Gobios. Hos Veneti detractis posterioribus syllabis Go uulgò uocant. Capite sunt amplo, gustuq; persuaues, quod carnem habeant tum pinguem, tum etiam friabilem. Proinde de his differens Galenus libro 111. de alimentorum facultatibus, sic inquit. Gobius litoralis est piscis, ex eorum numero, qui parui perpetuo manent. Præstantissimus autem ad uoluptatem, coctionem, simul ac distributionem, & succi bonitatem est is, qui in arenosis litoribus, aut saxosis promontorijs uiuit. At qui in fluminum ostijs, aut stagnis, aut stagnis marinis uersatur, non æquè suauis est, neq; probi succi, neque concoctu facilis. Ceterum sciendum est (ut etiam annotauit Galenus) Gobios non in mari tantum reperiri; uerum etiam in fluminibus, & lacubus, quemadmodum testantur ij, qui in Lario lacu, itemq; Verbano capiuntur, laudatissimi quidem, propterea quod eorum iecur ma-

Gobiorū con- sideratio.

Gobij faculta- tes ex Gal.

Gobij fluuia- tiles.

GOBIVS FLUVIATILIS.

40

50

ximam cum palato incat gratiam. In fluuijs uniuersim minores existunt, quanquam ex ijs etiam nonnullos inuenias, qui duas, aut tres uncias pendant. In agro Tridentino pauci admodum sunt fluuij, qui Gobios non alant: nanque & Athess & Nofius, & Lauisus, & Sarca ijs refertissimi sunt. Hos inibi quidam uulgò uocant Capitoni, quidam uerò Marsoni: at in Hetruria, ubi tamen rarissimi habentur, corrupto à Gobijs uocabulo, uulgò dicuntur Ghiozzi. Sunt hi pisciculi

117340

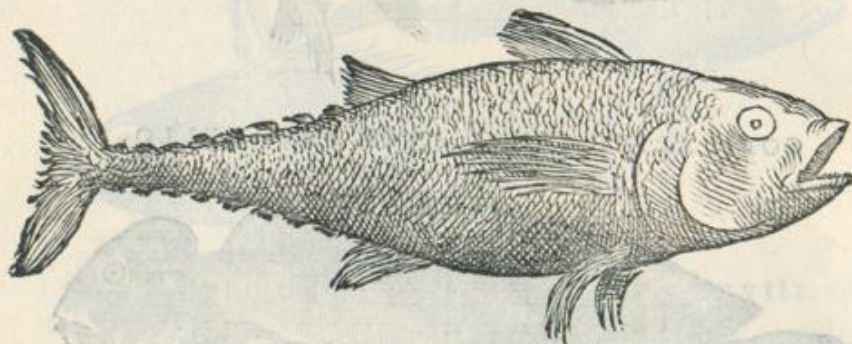

Nomina.

hi pisciculi non modò concoctu facillimi; sed & ori suauissimi, atq; gratissimi, præsertim cum ouis turgent: hæc enim in his & pinguis, & copiosa sunt, gustui uerò suauissima. Quo fit, ut solertissimi piscatores horum sæcturas obseruantes, non minus expiscandis ouis operam nauent, quàm piscibus ipsis. Κοβίος Græcis, Latinis similiter Gobius appellatur: Arabibus, Kamen: Italis, Gobio: Germanus, Goeb: Hispanis, Cadozes: Gallis, Gouiones.

Θύννος. THYNNVS. CAP. XXX.

CONDITANEI thunni caro, quam omotarichon uocant, sumptijs auxiliatur, quos uipera nomine præster momorderit: sed oportet vinum quàm plurimum subinde cogantur haurire, ita ut uomitione reddatur. Contra acrimonias esitatorum maximè ualet: canum morsibus utilissimè illinitur.

Thunni consideratio.

THYNNI pisces inter cetaceorum genera recensentur. Ii multitudine sua omnibus litoribus sunt noti, præsertimq; Tyrreni accolis magis, quàm ijs, qui Adriatici litora inhabitant. In Euripis maxima eorum est captiura. Irrumpunt maio mense, ac iunio in mare nostrum mediterraneum per Herculis columnas ab Atlantico oceano, cogentibus xiphijis, hoc est, spathis piscibus, qui ense à rostris prominente instructi, eos toto mari persequuntur: sunt enim xiphie immanes beluæ. Nam (ut Plinius inquit libro XXXII. cap. II. mucronato rostro tam ualide naues perforant, ut in oceano mergantur, præsertim ad Mauritanie locum, qui Cotta uocatur, non procul à Lixo flumine. Thunni igitur cum piscium simplicissimi, timidissimiq; sint, non aliter in fugam à xiphijis gregatim aguntur, quàm ouium greges à lupis. Quam ob causam uel inanibus terriculamentis acti, facile uadis, atque litoribus intruduntur.

Xiphia piscis.

Thunorum captura, & nomina.

Porrò summa spectantium uoluptate maio, & iunio mensibus Thunni à Gaditanis non longè ab Herculeo fretu capiuntur, ad quam piscationem uniuersus concurrunt populus, maximo clamore, tympanorum sonitu, ac bellicis puluere, & igne concrepitantibus terriculamentis. Hæc enim eorum capturam faciliorem reddunt: quandoquidem stolidi cum sint, uocibus, & strepitu territi, concitantur ad uada: quo in loco postea gregatim retibus capiuntur, maximoq; omnium plausu trahuntur in litus. Thunni diuersa sortiuntur nomina: nanque primus thunorum fœtus ab ipso statim ouo Cordilla dicitur, qui mox in Limarijs euadit: ex limarijs autem adolescentibus Pelamides fiunt, sic à luto dictæ: cum uerò hæc pedalem excessere mensuram, in Thunnos abeunt. Athenæus hos diu uiuere ait, & in prægrandes euadere pisces. Sed huic opinioni uidetur aduersari Aristoteles, cum assueveret, eos biennio uitam finire. Animal est paruum (ut scribit Plinius) scorpionis effigie. Hoc ardente sifrio sub pinna affigit aculeo, tantoq; infestat dolore, ut in naues exiliant: quo tempore, ut maxime noxijs damnantur in cibis. Cæterum thunorum uentres, quò in cibatu ori gratiores habentur, eò magis uentriculo nocenti: contra eorum carnes, que omni prorsus pinguedine carent, etsi non tantam cum palato incant gratiam; minorem tamen uentriculo inferunt noxam. Quanquam huiusmodi pisces, qui in cetaceorum genere recensentur (ut Galenus est author lib. III. de alimentorum facultatibus) dura carne sunt præditi: quam ob causam & prauis sunt succi, & excrementitium præbent alimentum. Quapropter sale macerata plerunque eduntur, quòd inde alimonia tenuior facta ex ipsis in corpus distribuatur: ob idq; sit coctioni, & sanguini faciendo accommodatior. Nam recens horum caro ni admodum probè concoquatur, magnam crudorum succorum copiam in uenis congerit. Piscis, qui Græcis θύννος, Latinis item Thunnus uocatur: Arabibus, Kesam, & Aliena: Italis, Tonno: Hispanis, Atuni: Gallis, Thun.

Thunorum in cibis facultas.

Nomina.

Γάρμ. GARVM. CAP. XXXI.

GARVM omne, quod ex piscibus, carnibusq; sale maceratis liquamen est, si ex eo fatus fiat, depascentia ulcera fistit. Morsus à cane medetur. dysentericis, atque ischiadicis infunditur: nonnullis, ut exulcerata adurat: alijs autem ad laceffenda, quæ ulcera non senserunt.

Ζωὸς ἰχθύων. IVS PISCIVM. CAP. XXXII.

RECENTIVM piscium ius, modò per se, modò ex uino potum, aluum subducit. Priuatim ad hunc usum conficitur è phycidibus, & scorpionibus, & iulide, è percis, & recentibus alijs saxatilibus, nec uirus respicientibus, simpliciter cum aqua, oleo, & anetho.

GARVM